

HOE VERSTERK JE
SCHOOLONDERSTEUNEND GEDRAG VAN OUDERS

Samen opvoeden

Sinds minister Van Bijsterveldt in december daartoe opriep is het weer extra actueel: ouders betrekken bij het onderwijs van hun kind. APS ontwikkelde een nieuwe aanpak hiervoor, die de afstand kan verkleinen. Met als uiteindelijk doel: meer schoolsucces.

TEKST MAAIKE BREEDVELD

FOTOGRAFIE THINKSTOCK

Kernwoorden van docenten en ouders vormen samen een schoolondersteunend kompas

Scholen willen dolgraag een nog grotere ouderbetrokkenheid,” zegt Anniëk Verhagen van onderwijsadviesbureau APS, “maar de vraag is: hoe pak je dat anders aan?” De thuissituatie is een belangrijke factor in het schoolsucces van leerlingen. Bij de meeste scholen krijgt de schoolondersteuning thuis nog weinig aandacht. “Het is dan ook belangrijk de verwachtingen over en weer bespreekbaar te maken”, stelt Verhagen. Samen met haar collega’s van APS ontwikkelde zij een werkwijze om het contact tussen school en ouder te verbeteren, vanuit hun gezamenlijke rol als begeleider van hun kind, leerling van de school. De werkwijze is gebaseerd op literatuur- en praktijkonderzoek en de ervaringen op vier pilotscholen. Dit project – Samen opvoeden: ouders en school – is in februari afgerond met een gelijknamig boekje.

Verhalen

“Echt contact maken, en een gezamenlijke taal ontwikkelen”, zo vat Verhagen de kern van het traject samen. “Doordat ouders en mentoren elkaar in het begin beter hebben leren kennen, stappen ze later makkelijker op elkaar af als er vragen of problemen zijn.” Bij veel scholen is het eerste een-op-eengesprek het 10-minutengesprek in het najaar. Verhagen pleit ervoor om dat eerste persoonlijke contact met ouders naar voren te halen. De werkwijze van ‘Samen opvoeden’ begint dan ook met kennismaken en ‘afstemmen’ met ouders.

Op vier scholen, waaronder het groen vmbo van Prinsentuin in Oudenbosch, is de werkwijze van APS toegepast. Volgens Verhagen past deze werkwijze goed bij het groen vmbo omdat hier vaak al veel

aandacht is voor zorg en contact met ouders.

De praktische invulling van het traject, zoals het aantal bijeenkomsten, kan per school verschillen. Prinsentuin startte met een bijeenkomst voor mentoren, begeleid door een trainer van APS. Vervolgens nodigde elke mentor een paar

‘Mentoren stappen makkelijker op ouders af, omdat ze hen beter kennen’

ouders uit voor twee vervolgbijeenkomsten. Tijdens deze avonden deelde de groep – zo’n twintig docenten en ouders – persoonlijke ervaringen om elkaar beter te leren kennen, bijvoorbeeld aan de hand van een meegenomen voorwerp. Ook in kleine groepjes werden verhalen uitgewisseld. “Hierbij gaat het vooral om wat voor jou als persoon, als ouder of als mentor, belangrijk of van waarde is”, vertelt Verhagen. “Ouders waren enthousiast dat ze uitgenodigd werden. Alleen al omdat school investeert om hen, en daarmee hun kind, beter te leren kennen en zo jongeren optimaal wil laten ontwikkelen.”

Koers kiezen

De volgende stap was dat ouders en mentoren samen een ‘schoolon-

dersteunend kompas’ invullen. Het kompas kent drie componenten die centraal staan in de opvoeding thuis, en in de begeleiding van jongeren op school: warmte, structuur en ruimte. Metaforen verhelderen die begrippen: de ‘donzige kip’ staat voor warmte, de ‘sterkste aap’ voor structuur, en ‘zelf laten fietsen’ voor ruimte geven. Bij een optimale ontwikkeling zijn de drie elementen in balans. Verhagen: “Op de bijeenkomsten vertellen ouders en mentoren elkaar op welke manier anderen een positieve invloed hebben gehad op hun eigen ontwikkeling. Uit deze ervaringen worden gemeenschappelijke kernwoorden gehaald – zoals vertrouwen, confronteren, eigen keuzes maken – die passen in het schoolondersteunend kompas. Die gezamenlijke spreektaal maakt het makkelijker om later over de begeleiding van een leerling te praten, en daarin samen ‘koers te kiezen’, zowel thuis als op school.”

Anders kijken

Zowel ouders als mentoren van de pilotscholen zijn achteraf erg te spreken over het traject, blijkt uit de evaluaties. Ouders zeggen bijvoorbeeld ‘Nu kom ik makkelijker naar school als er iets is’. Een ouder beschreef het traject als ‘verrassend, emotioneel en verrijkend’. Sommigen kwamen met enige scepsis naar de bijeenkomsten, zegt Verhagen. “Maar eigenlijk willen alle ouders heel graag weten wat er speelt, en waarderen ze het enorm om gehoord en gezien te worden.”

De thuissituatie is een belangrijke factor voor het schoolsucces van leerlingen

Nieuw en spannend was het ook. Zo vertelde een moeder dat ze de eerste bijeenkomst als heftig had ervaren. Maar ook: 'Het wordt je door openheid makkelijker gemaakt om met een probleem te komen.'

De aanpak zal niet bij alle ouders werken, geeft Verhagen toe. "Als ouders echt niet willen, komen ze hier ook niet naartoe. Maar het kan wel wat opleveren bij 'moeilijke' ouders. Er waren docenten die juist deze ouders hadden gevraagd voor de bijeenkomsten. En die zeiden: 'Ik kan nu heel anders naar deze ouder kijken, ook al is het geen makkelijke prater.'" De werkwijze benadert ouders nadrukkelijk als ervaringsdeskundigen bij de begeleiding van

hun kinderen. "Docenten zijn vaak niet gewend om zo naar ouders te kijken, terwijl ze daar meer gebruik van kunnen maken."

Warm en intensief

Hoewel het ook voor docenten spannend was, biedt de werkwijze tegelijk houvast. Verhagen: "Mentoren stappen makkelijker op ouders af, voeren andere gesprekken omdat ze de ouder beter kennen. Het is vanzelfsprekender om ouders op schoolondersteunend gedrag thuis aan te spreken, bijvoorbeeld als een leerling moeite heeft met huiswerk plannen. Soms pakken ze het kompas erbij: 'We zijn nu allebei heel erg aan het sturen, of juist aan het zor-

gen, misschien moeten we een ander element meer aandacht geven?'"

Een van de docenten die deelnam aan het traject op het groen vmbo van Prinsentuin in Oudenbosch, is Manja Waarsenburg. "Het heeft me zeker wat opgeleverd", vertelt zij enthousiast. "Je leert de ouders op een heel andere manier kennen, en zij jou ook. Dat ging soms wel diep, hoor. De contacten met de moeders die ik had uitgenodigd zijn nog steeds heel warm en intensief." Dat merk je ook bij de begeleiding van leerlingen, vindt Waarsenburg. "Je kijkt toch anders naar leerlingen nu je meer van hun achtergrond weet. Er is een dossier, maar deze persoonlijke dingen staan daar niet in. Laatst vertelde een leerling me over zijn achtergrond. Zijn vader had destijds meegedaan aan de bijeenkomsten, en ik hoorde het verhaal van de vader weer terug. Dat vond ik heel bijzonder."

Pilotschool Prinsentuin

Op het groen vmbo van Prinsentuin in Oudenbosch hebben docenten en ouders in 2010-2011 de pilot Samen opvoeden gevolgd. Dat heeft veel indruk gemaakt, vertelt directeur Peter Stadhouders: "Het was heel intensief, prachtig om te zien wat er gebeurde. De relatie tussen collega's is verdiept en versterkt. De werkwijze die APS ontwikkeld heeft, past goed bij onze school, want 'aandacht' is bij ons al een kernwaarde."

Stadhouders vertelt dat ze eerst samen met docenten, en later met ouders, hebben gezocht naar een kantelmoment in hun ontwikkeling. "Daar kwamen warme, soms emotionele, verhalen uit. Mensen worden zich bewust: deze gebeurtenis of deze persoon heeft ervoor gezorgd dat ik in ontwikkeling kwam. Dat geeft een gevoel van verbondenheid. En vervolgens levert het input om de vraag te beantwoorden: Hoe begeleid ik jullie kind nu het beste?"

In het denken over de begeleiding zijn de drie pijlers uit het kompas nadrukkelijker een rol gaan spelen: structuur, warmte en ruimte. Het contact is blijvend veranderd, vindt Stadhouders. Tussen collega's, en tussen school en ouders die meegedaan hebben. "Onwillekeurig neem je je ervaringen mee naar contacten met andere ouders die er niet bij waren. Toch zijn we na de pilot met het traject gestopt. Het is enorm tijdsintensief, en onze

school legt momenteel prioriteit bij andere zaken, zoals opbrengstgericht werken. Wel hebben we elementen gebruikt bij het begeleiden van nieuwe collega's, door ook met hen op zoek te gaan naar hun eigen kantelmoment." Op Prinsentuin is er meestal prettig en makkelijk contact met ouders, zegt Stadhouders. "Maar als we in de toekomst opnieuw gaan kijken hoe we die verbondenheid nog beter kunnen krijgen, dan zal de werkwijze van APS daar zeker een rol in spelen."

Directeur Peter Stadhouders: "Door de pilot Samen opvoeden is de relatie tussen collega's verdiept en versterkt"

Tijdwinst

Het afstemmen met ouders en een kompas maken, zoals bij 'Samen opvoeden' gebeurt, betekent voor scholen een forse tijdsinvestering. Van de pilotscholen is er nu één die de aanpak in het eerste schooljaar schoolbreed heeft ingevoerd. Voor de andere scholen is de tijdsinvestering voorsnog te groot. Toch levert deze werkwijze winst op in de vorm van betere schoolresultaten en minder uitval, daarvan is Verhagen overtuigd. "Door te investeren in het contact met ouders, kun je later conflicten voorkomen en verbeter je uiteindelijk schoolprestaties van leerlingen. Op lange termijn betekent dat dus tijdswinst." ■

Het boekje 'Samen opvoeden: ouders en school' voor mentoren, docenten en schoolleiders is te bestellen via www.aps.nl. APS kan begeleiding bieden aan scholen die deze werkwijze in de praktijk willen brengen. Het project werd gefinancierd door het ministerie van OCW.